

УДК 37.018.43:004(477)

DOI: 10.31866/2617-796X.4.1.2021.236945

Бойчук Олег,*аспірант,**кафедра філософії імені професора І. П. Стогнія,**ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний**педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,**Переяслав-Хмельницький, Україна**Megante2@gmail.com**<https://orcid.org/0000-0002-9331-8039>*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ

Мета статті – здійснити теоретичний аналіз і синтез перспектив розвитку дистанційного навчання в Україні, розглянути основні актуальні проблеми дистанційної освіти в Україні, проаналізувати основні чинники, які гальмують упровадження дистанційного навчання, звернути увагу на необхідність підвищення рівня комп'ютерної грамотності серед українських освітян та формування сучасної методології дистанційного навчання, зокрема єдиного, системного, загальнодержавного підходу організації, координації та контролю в цій сфері.

Методи дослідження: аналітичний метод, метод структурно-функціонального аналізу, феноменологічний метод, метод контент-аналізу, метод філософської рефлексії, соціологічні методи (анкетування, інтерв'ю).

Наукова новизна дослідження полягає в уточненні поточного стану інтеграції дистанційного навчання в українських школах і з'ясуванні особливостей процесу впровадження дистанційного навчання в цілому. У статті проаналізовано праці зарубіжних учених – фундаменталістів у галузі дистанційного навчання та частково обґрунтовано доцільність їх імплементації у вітчизняній системі дистанційного навчання. На основі дослідження висунуто інноваційні гіпотези щодо чинників (індивідуальні, колективні та суспільні), які гальмують упровадження дистанційного навчання та часто призводять до його неефективності й формалізації, що надалі можуть бути орієнтиром для майбутніх наукових досліджень.

Ключові слова: дистанційне навчання; онлайн-навчання; дистанційна освіта; технології дистанційного навчання; методологія дистанційного навчання; сучасні комунікаційні технології; оптимізація освіти.

Вступ. Чергове запровадження карантину на більшості території України призводить до впровадження онлайн-навчання (онлайн-конференції, уроки творчості, спортивні онлайн-тренування), до чого, на нашу думку, українські освітяни не завжди готові, незважаючи на те що питання ефективності та оптимізації процесу дистанційного навчання є пріоритетним на рівні держави, але реалізація цих пріоритетів вимагає суттєвої модернізації освітньої системи та висуває нові вимоги до педагогів, психологів, соціальних працівників, ІТ-спеціалістів і програмістів, які залучені до цього процесу. Зважаючи на те що онлайн-навчання – це досить

новий та мало осмислений процес, тому потребує комплексного, міждисциплінарного підходу й вивчення з боку таких наук, як соціологія, соціальна філософія, педагогіка, технічно-інформаційні дисципліни.

Результати дослідження. З метою поглиблення розуміння особливостей дистанційного освітнього процесу, його осмислення у травні 2020 р. було проведено соціологічне дослідження в одній зі шкіл на Київщині. У ньому взяли участь 370 респондентів (учні з 4 по 11 клас), а також учителі. Опитування учнів проводили за допомогою методу анкетування, а вчителів – використовуючи метод індивідуальних інтерв'ю. Дослідження показало, що лише 74 % дітей дистанційно навчаються під час карантину, інші ж не мають жодних технічних засобів для онлайн-навчання. Далеко не всі учні, що не залучені до онлайн-навчання, читають і засвоюють освітню програму з батьками та репетиторами. Як свідчить наше дослідження, майже половина (47 %) тих, хто «випав з навчання», взагалі ігнорує навчальний процес. Майже 60 % опитаних учителів зазначили важкість у мотивації дітей до дистанційного навчання. З технічними проблемами зіткнулися й учителі (58 %). Це змушує їх витратити більше часу на підготовку та проведення уроків і нерідко звертатися за допомогою до фахівців, залучати аутсорс (англ. *outsource* – залучення сторонніх спеціалістів) для налагодження процесу онлайн-викладання в школі та вдома. Як довело опитування, покращення потребує рівень комп'ютерної грамотності українських освітян, адже переважна більшість з них отримала освіту ще за радянських часів і ніколи не стикалася з технологіями онлайн-навчання на жодній з платформ. Отож 92 % опитаних учителів відповіли, що ознайомилися з онлайн-навчанням у 2020 році. Як свідчить опитування учнів і вчителів, стаціонарне навчання в аудиторіях подобається їм більше, ніж дистанційне (про це сказали 70 % учнів та 90 % учителів).

Важливим у цьому процесі є вибір програмного забезпечення, що використовується для онлайн-навчання. Вибір має бути на користь найбільш простого (інтуїтивно зрозумілого), зручного, гнучкого в налаштуванні та перевіреного середовища. Незважаючи на означене, слід враховувати досвід розвинених країн світу, де дистанційна освіта впроваджується та розвивається із середини минулого століття, а кількість студентів, що навчаються дистанційно, зростає швидше, ніж число студентів денних відділень (Мар'ян и Конопляник, 2015).

Як свідчить дослідження, ще однією проблемою низької ефективності дистанційного навчання може стати те, що молодь, використовуючи сучасне обладнання, має навчатися, вивчати мови, творчо розвиватися, але на практиці молодь частіше використовує комп'ютер і смартфон для розваг, а не для навчання. Значна кількість школярів використовує комп'ютер і смартфон як основний розважальний засіб, що нерідко стає причиною виникнення порушення пам'яті та комп'ютерної залежності, це підсилюється відсутністю системного контролю з боку педагогів.

Є і проблеми з боку викладацького середовища щодо використання онлайн-навчання. Так, третина опитаних викладачів визнала, що дистанційне навчання проходить більш формально завдяки «вказівці зверху», а самі вчителі недостатньо орієнтуються в цьому процесі. Дистанційне навчання, на їхню дум-

ку, є зайвим елементом, що створює додаткові труднощі та перепони в роботі. Подібна практика трапляється і в інших загальноосвітніх школах по всій Україні, тому важливим чинником у проведенні дистанційного навчання, на нашу думку, є підвищення комп'ютерної грамотності серед вчителів, осучаснення методології, адже методологія, що наявна на сьогодні, розроблялася переважно для традиційного навчання. Також для того щоб онлайн-навчання було максимально ефективним, воно має базуватися на конструктивному поєднанні традиційних і сучасних освітніх технологій, що в порівнянні з традиційними може надати істотні переваги, нові можливості, а найголовніше в цьому процесі – це максимально доступне як для впровадження, так і для використання програмне забезпечення. Важливим, на нашу думку, є зменшення педагогічного навантаження на вчителів, оскільки нові умови й технології вимагають більше часу для підготовки матеріалу, у тому числі й індивідуального розвитку, для адаптації до нових освітніх реалій.

Постановка проблеми. Нині однією з головних детермінантів цивілізаційних змін є інформаційно-комп'ютерна революція, що актуалізує проблему модернізації освіти та формує нові виклики. Сучасне суспільство являє собою суспільство знань та інформації, в якому головним джерелом розвитку та каталізатором перетворень є знання, а за їх передавання відповідає освіта – як соціальний інститут. Щоб цей алгоритм працював та був ефективним, освіта й філософія мають перебувати в симбіотичному зв'язку, адже ці соціальні інститути, як і інші науки, виконують світоглядну функцію розвитку особистості та одне одного. Саме системний зв'язок між ними стає запорукою вдосконалення системи освіти та попереднього теоретичного осмислення з боку соціальної філософії. Маркером має бути рівноцінне поєднання розвитку освіти й філософської думки (філософії освіти), інновацій і традицій, академічної бездоганності та педагогічної майстерності.

У сучасній науковій думці є багато визначень щодо терміна «дистанційне навчання», адже дистанційна освіта – це складне та багатоаспектне явище, розуміння якого як цілісної системи, що має свої закони й тенденції розвитку, лише починає формуватися.

Дистанційну освіту витлумачують як «цілеспрямований інтерактивний процес взаємодії суб'єктів та об'єктів навчання між собою та із засобами навчання», вона містить «всі властиві навчальному процесу компоненти», які «реалізовані специфічними засобами інтернет-технологій або іншими інтерактивними засобами». У такому значенні дистанційна освіта в порівнянні з традиційною має цілу низку переваг, зокрема: гнучкість, модульність, доступність, економічність, інтерактивність, географічну необмеженість, соціальну рівність, індивідуалізацію, відсутність бар'єрів, технологічність тощо. Вона також має і суттєві недоліки: неможливість отримати практичний досвід, відсутність виховної функції та функції формування цінностей у тих, хто навчаються, тощо.

На нашу думку, однією з важливих проблем у впровадженні дистанційного навчання в Україні є відсутність єдиного методологічного підходу, норм, стандартів, системи координації та контролю, єдиних критеріїв оцінки якості цієї форми навчання. Як уже зазначалося вище, перехід навчальних закладів на дистанційне навчання через карантин в Україні та світі змушує швидко шукати нові шляхи

адаптації до нових викликів у вигляді онлайн-навчання, яке у свою чергу досить часто призводить до формалізації та нехтування педагогічними принципами. А тому необхідно зазначити, що надзвичайно важливим у процесі впровадження будь-яких інновацій є їх попереднє вивчення, аналіз, стандартизація та дослідження можливості імплементації закордонного досвіду в українські реалії.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Теоретичні основи дистанційного навчання досліджували такі вчені, як Т. Зайченко, В. Максименко, М. Карпенко, О. Муковіз, К. Кисельова, М. Махмутова, С. Гончаренко. Роботи А. Кузьмінського, В. Галузинського, М. Руштецької, М. Анджеєвської, М. Махінко-Награбецької є важливими для проведення порівняльного аналізу й узагальнення можливостей використання польського досвіду в українській системі дистанційного навчання. Психологічні особливості дистанційного навчання досліджували: Л. Виготський, А. Петровський, С. Кондратьєва, П. Гальперін, Н. Тализіна (Вознюк, 2013, с.10).

На думку В. П. Максименко, у центрі процесу дистанційного навчання «знаходиться не викладання, а вчення», тобто самостійна пізнавальна діяльність учня з опанування знань, умінь і навичок (Максименко, 2013, с.12).

Т. П. Зайченко визначає дистанційне навчання як особливий вид навчання, головною особливістю якого є інтерактивність взаємодії всіх учасників процесу. На думку автора, наявність викладача при цьому не є обов'язковим, адже дистанційне навчання – процес самостійного вивчення матеріалу.

Т. П. Зайченко зазначає: «При дистанційному навчанні реалізується особистісно-орієнтований підхід до навчання, відбувається максимальна індивідуалізація навчання. Дистанційному навчанню властиві як загальнопедагогічні принципи навчання, так і специфічні принципи. Використання нових інформаційних і телекомунікаційних технологій дозволяє здійснювати взаємодію учасників дистанційного навчання незалежно від їх місцезнаходження за допомогою електронної пошти, чату, форуму, відеоконференції, вебінару, онлайн-семінару...» (Зайченко, 2004, с.167). Отже, дистанційні курси мають бути орієнтовані на особисті потреби учня.

Серед зарубіжних учених фундаментальні теоретико-методологічні засади проблем дистанційного навчання розробляли: А. Франц, Р. Гаррісон, М. Мур, Ч. Ведемеєр, Б. Холмберг, Х. Робінсон, Н. Джексон, У. Роддел, Дж. Рензуллі, Дж. Гілфорд, Е. Торренс. Головним спеціалістом та батьком-засновником дистанційного навчання в США вважають Чарльза Ведемеєра, він є автором структурного підходу в дистанційному навчанні та розробником програми AIM – Arciculated Instructional Media. Вона передбачає розподіл процесів навчання на частини, кожна з частин проводиться за допомогою різних засобів комунікацій: телебачення, телефона, комп'ютера, спеціальних інтерактивних навчальних програм, друкованих матеріалів, відеоматеріалів. Чарльз Ведемеєр першим сформував засади дистанційного навчання, зокрема системний підхід у дистанційному навчанні, а також загальні принципи інтеграції в систему традиційної освіти, визначив основні характеристики дистанційного навчання: доступність, варіативність, стимул, самовизначення цілей та ін. (Moore and Shin eds., 2000, p.4).

Системна теорія дистанційної освіти Ч. Ведемеєра концептуально являє собою єдиний відкритий, незалежний інструмент організації дистанційної освіти,

що на практиці являє собою групу професіоналів, які беруть участь у процесах, починаючи від розробки методології, навчальних програм і закінчуючи впровадженням та оцінкою. Робота кожного професіонала позитивно впливає на роботу всіх інших, оскільки вони працюють у «команді професіоналів курсу», створюючи таким чином певну синергію, що утворює підсилювальний ефект взаємодії цих чинників (Diehl, 2014, p.2).

Послідовником Ч. Ведмеєра й особистістю, що сформувала основоположні принципи дистанційного навчання, є шведський учений Борьє Холмберг, який приділяв увагу здебільшого питанням управлінської взаємодії між учасниками навчального процесу. Ключовий момент у теорії Б. Холмберга – вільне вираження думок учасників процесу, що може бути кероване (модератором) з метою зміни структури та діалогу в конструктивному руслі. Б. Холмберг також одним з перших наголошував на необхідності індивідуального підходу в онлайн-навчанні, оскільки студентам з різним інтелектуальним потенціалом, у різних містах, що навчаються в різний час, потрібне навчання з поєднанням різних методів. Одним необхідно більше спостерігати й слухати, іншим необхідна більша кількість практичної роботи, а кінцевою метою є отримання сумарної кількості знань і вмінь. За Б. Холмбергом, програму навчання для кожного студента мають підбирати індивідуально в контексті навчального плану. Навчальний план має передбачити та забезпечити кожному студенту або групі студентів найбільш відповідний до обраної спеціальності набір знань (Diehl, 2014, p.47). Означений підхід також підтримують А. Франц та Д. Шейл. Г. Гарісон у своїй роботі «Щасливий день в мікрочіповому майбутньому» (англ. – «A Happy Day in the Microchip Future») досліджував проблему впливу технічного прогресу на перебіг навчання, взаємовідносини дітей з батьками та педагогічними інститутами, формування відповідних цінностей і моральних орієнтирів (Anderson, et al., 2001).

Майкл Мур додав до цієї теорії поняття автономії учнів, яку він асоціює з індивідуальними особливостями особистості та діями її, від яких повністю залежить результат навчання. Також М. Мур створив модель аналізу дистанційного навчання, що містить аналіз обробки інформації, взаємодії між учасниками, передачу інформації від адресанта до адресата з урахуванням їх когнітивних навичок. Він також досліджував процес аналізу, викривлення, сприйняття та переробки інформації в процесі дистанційного навчання. Основними проблемами дистанційного навчання М. Мур вважав те, що воно може бути нудним для учнів (*online training is boring*), а також можуть виникати перебої технічного характеру та недосконалість роботи програмного забезпечення (*technical difficulties*). Важливим завданням організаторів навчального процесу є забезпечення «соціального навчального середовища», в якому учні чи студенти відчуватимуть себе повноцінними партнерами, що сприятиме глибокому навчальному досвіду та підвищенню внутрішньої мотивації (Moore and Shin eds., 2000).

Д. Кірен говорив про дистанційне навчання як побічний продукт глобалізації та індустріалізації суспільного розвитку. Він доводить, що на основі сучасного глобалізованого характеру дистанційної освіти, який базується насамперед на дистанціюванні студента від навчального закладу, її теоретичне обґрунтування по-

лягає в загальній інноваційній реінтеграції процесів викладання. Д. Кіген вважає, що традиційна форма освіти є більш конструктивною завдяки тому, що студент перебуває в середовищі, створеному для підтримки вивчення, так званому «домі науки» (англ. – A Home of Science). На думку Д. Кігена, для тих, хто навчається дистанційно, відтворення ланки між викладанням і вивченням має здійснюватися за допомогою міжособистісної комунікації учня з викладачем (Keegan, 1996, p.223).

Виклад основного матеріалу. Дистанційна освіта має низку особливостей, недоліків і переваг у порівнянні з традиційною освітою, саме тому, як і в традиційній освіті, у процесі дистанційної освіти важливим є рівень загальнокультурних і професійних компетентностей педагога, адже саме від цього багато в чому залежить сприйняття та ставлення учнів до навчального процесу.

Важливою у процесі дистанційного навчання постає необхідність врахування специфіки предмета та його варіативність щодо освоєння навчального матеріалу, можливість формування індивідуальних освітніх планів освоєння змісту кожного навчального предмета. Проблемою можуть стати «не до кінця сформульовані принципи побудови системи методичного супроводу діяльності викладача», який здійснює освітній процес у дистанційному режимі, та недостатньо розроблені відповідні програмні матеріали для забезпечення методичного супроводу тьютора (Біляй, 2018, с.32).

З. Я. Ковальчук (2012, с.184) стверджує, що освіта є важливою складовою оптимізації педагогічної взаємодії, адже відкриває можливість навчатися та здобувати необхідні знання віддалено від навчального закладу в будь-який зручний час та надає широкий доступ до різних освітніх послуг для більшої кількості людей, які через певні причини не можуть здобути освіту традиційним способом, адже за допомогою дистанційної освіти навчатися можуть також ті категорії людей, які характеризуються окремими вадами розвитку, але загальні показники дають їм змогу здобувати освіту.

Головним завданням дистанційного навчання є розвиток творчих та інтелектуальних здібностей за допомогою відкритого й вільного використання всіх освітніх ресурсів і програм, включно з наявними в інтернеті. Співробітник Національного інституту стратегічних досліджень М. М. Карпенко наголошує: «Поширення дистанційної освіти – важливий механізм інформатизації й інтелектуалізації суспільства, виховання різнобічно розвинутої особистості, подолання нерівності в системі освіти. Дистанційна освіта долає територіальний фактор нерівності в доступі до якісної вищої освіти, залежність від місця проживання тощо. Значний інформаційний ресурс, реалізований у дистанційній освіті новітніми технологіями, забезпечує інноваційний розвиток освіти й суспільства» (Карпенко, 2018, с.2).

На основі проведеного аналізу О. Муковіз (2013, с.47) виділив такі особливості організації дистанційного навчання: зміщення пріоритетів із викладання на самостійну пізнавальну діяльність студентів; необхідність формування вмінь дистанційної взаємодії, опосередкованої засобами інформаційних технологій; зміна способів взаємодії між суб'єктами навчання, зумовлена появою відповідних засобів інформаційних технологій, що призводить до змін безпосередньо

в організації навчального процесу. Важливим у цьому процесі є гнучкість місця проживання кожного із суб'єктів навчання.

Імплементуючи на практиці теорію дистанційного навчання Борьє Холмберга, зауважимо, що в системі сучасної дистанційної освіти в Україні має бути поєднання різноманітних засобів навчання, таких як комп'ютерні навчальні системи у звичайному та мультимедійному варіантах; інтерактивні дошки; спеціалізовані навчально-інформаційні програми, друковані видання, аудіоматеріали; навчальні відеоматеріали; лабораторні роботи та практикуми; електронні бібліотеки з віддаленим доступом; тренінги й тести для перевірки знань; бази даних з віддаленим доступом.

Висновки. З наведеного матеріалу можна зробити висновки, що в сучасній освіті тривають значні перетворення, викликані зокрема й науково-технічною революцією. Однією з головних проблем у впровадженні дистанційного навчання в Україні є те, що й досі не до кінця осмислена й сформована цілісна система цього процесу, використання якої гарантувало б якість, стандартизацію та набуття необхідних навичок. Варто звернути увагу й на те, що традиційна шкільна освіта є важливим важелем соціалізації молодого покоління, адже в процесі традиційного навчання педагоги стежать за поведінкою та змінами основних особистісних якостей молоді, спрямованістю і ціннісними орієнтаціями, життєвими планами учнів та намагаються корегувати ці процеси, спрямовуючи їх на задоволення суспільних потреб та запобігання формуванню адиктивної поведінки, що неможливо зробити за допомогою дистанційного навчання. А тому, на нашу думку, максимально доцільним для українських реалій є саме поєднання двох форм освіти. Невирішеною залишається проблема взаємодії теорії та практики, адже за допомогою технічних засобів неможливо отримати практичний досвід, наприклад провести повноцінну взаємодію з іншими особами. Також недостатньо продумані методологічні підходи в розробці освітніх програм для дистанційного навчання та вибір найбільш простого й практичного у використанні програмного забезпечення. Для підвищення ефективності онлайн-навчання, зокрема підвищення мотивації учнів, необхідно забезпечити формування соціального середовища, яке буде сприяти поглибленню навчального досвіду. Також необхідно поглибити роботу щодо використання різноманітних інтерактивних засобів й інструментів онлайн-навчання та їх системного комбінування (наприклад, понеділок – українська мова (аудіювання, диктант); математика – інтерактивна дошка; історія – онлайн-відеоурок), формування варіативності, адже, на думку більшості іноземних дослідників, однією з основних проблем дистанційного навчання є те, що воно є недостатньо цікавим. Майбутнє за навчанням, де учні та студенти самі зможуть обирати формат, інструментарій і навіть навчальні дисципліни, які вони хочуть вивчати. Необхідно зауважити, що вагомим чинником, який гальмує впровадження дистанційної освіти, є складне програмне забезпечення, недосконале й непрактичне. Опанування потребує від учителя значних витрат часу, а тому має бути значно зменшене педагогічне навантаження на вчителя в контексті вичитаних годин. Неврахування означеного призводить до низького рівня мотивації вчителів, школярів і студентів (молодь більш охоче використовує комп'ютер й інтернет для ігор та інтерактивних розваг, аніж для навчання).

Проблемою залишається формальний статус і відсутність загальнодержавної системи впровадження, координації та контролю дистанційного навчання в Україні. Якщо сучасні інформаційні технології, що створюються та впроваджуються, стануть ключовими, а не зайвим елементом у сучасній економіці, а головне у виробничих процесах, то такі форми навчання будуть ефективно інтегровані й в освітній системі. Лише в такому разі повне або часткове використання дистанційного навчання зможе дати необхідний соціальний та економічний ефект, що створить відповідні умови для соціалізації молоді.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Біляй, Ю.П., 2018. *Методична система підготовки майбутніх вчителів математики та інформатики до використання технологій дистанційного навчання*. Автореферат дисертації кандидата педагогічних наук. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова.
- Вознюк, О.В., 2013. *Розвиток особистості педагога в умовах цивілізаційних змін: теорія і практика*. Житомир: Видавництво ЖДУ імені Івана Франка.
- Зайченко, Т.П., 2004. *Основи дистанционного обучения: теоретико-практический базис*. Санкт-Петербургу: Издательство РГПУ им. А.И. Герцена.
- Карпенко, М.М. 2018. Світовий досвід розвитку дистанційних форм освіти у вітчизняному контексті. Аналітична записка. *Національний інститут стратегічних досліджень. Серія «Гуманітарний розвиток»*, [online] 14. Доступно: <<http://old2.niss.gov.ua/articles/1693/>> [Дата звернення 24 березня 2021].
- Ковальчук, З.Я., 2012. Дистанційна система навчання в освітніх закладах різного типу як складова оптимізації педагогічної взаємодії. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*, [online] 17, с.183-188. Доступно: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/apssp_2012_17_27> [Дата звернення 24 березня 2021].
- Максименко, В.П., 2013. *Дидактика*. Хмельницький: ХмЦНП.
- Марьин, С. и Конопляник, М., 2015. Дистанционное обучение в Западной Европе и США. *Новый Коллегиум*, 3, с.50-54.
- Муковіз, О.П., 2013. Особливості організації дистанційного навчання у системі неперервної освіти вчителів початкової школи. *«Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди»*. *Педагогіка. Психологія. Філософія*, [online] 28(2), с.211-218. Доступно: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvdpdu_2013_28_2_42> [Дата звернення 24 березня 2021].
- Anderson, T., Rourke, L., Garrison, D. and Archer, W., 2001. Assessing Teaching presence in a Computer Conference Environment. *Journal of asynchronous learning networks*, 5(2), pp.1-17.
- Diehl, W.C., 2014. Charles A. Wedemeyer. In: *Handbook of Distance Education*. [online] Available at: <<https://www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9780203803738.ch3>> [Accessed 24 March 2021].
- Holmberg, B., 1995. The Evolution of the Character and Practice of Distance Education. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, 10(2), pp.47-53.
- Keegan, D., 1996. *Foundations of distance education*. London: Routledge. 3rd. ed.
- Moore, M. and Shin, N., eds., 2000. Charles Wedemeyer: The Father of Distance Education. In: Moore, M.G. and Shin, N., eds. *Speaking Personally about Distance Education: Foundations of Contemporary Practice*. Pennsylvania: Pennsylvania State University Press, pp.4-7.

REFERENCES

- Anderson, T., Rourke, L., Garrison, D., and Archer, W., 2001. Assessing Teaching presence in a Computer Conference Environment. *Journal of asynchronous learning networks*, 5(2), pp.1-17.
- Biliai, Yu.P., 2018. *Metodychna systema pidhotovky maibutnikh vchyteliv matematyky ta informatyky do vykorystannia tekhnolohii dystantsiinoho navchannia* [Methodical system of preparation of future teachers of mathematics and computer science for the use of distance learning technologies]. Abstract of the dissertation of the candidate of pedagogical sciences. National Pedagogical Dragomanov University.
- Diehl, William C., 2014. Charles A. Wedemeyer. In: *Handbook of Distance Education*. [online] Available at: <<https://www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9780203803738.ch3>> [Accessed 24 March 2021].
- Holmberg, B., 1995. The Evolution of the Character and Practice of Distance Education. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, 10(2), pp.47-53.
- Karpenko, M.M. 2018. Svitovyi dosvid rozvytku dystantsiinykh form osvity u vitchyznianomu konteksti. Analytychna zapyska [World experience in the development of distance forms of education in the domestic context. Analytical note]. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. Seriiia «Humanitarnyi rozvytok»*, [online] 14. Available at: <<http://old2.niss.gov.ua/articles/1693/>> [Accessed 24 March 2021].
- Keegan, D., 1996. *Foundations of distance education*. London: Routledge. 3rd. ed.
- Kovalchuk, Z.Ia., 2012. Dystantsiina systema navchannia v osvitnikh zakladakh riznoho typu yak skladova optymizatsii pedahohichnoi vzaiemodii [Distance learning system in educational institutions of different types as a component of optimization of pedagogical interaction]. *Aktualni problemy sotsiologii, psykholohii, pedahohiky*, [online] 17, pp.183-188. Available at: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/apspp_2012_17_27> [Accessed 24 March 2021].
- Maksymenko, V.P., 2013. *Dydaktyka* [Didactics]. Khmelnytsky: KhmTsNP.
- Marin, S. and Konopliannik, M., 2015. *Distantcionnoe obuchenie v Zapadnoi Evrope i SShA* [Distance learning in Western Europe and the United States]. *Novii Kolegium*, 3, pp.50-54.
- Moore, M. and Shin, N., eds., 2000. Charles Wedemeyer: The Father of Distance Education. In: Moore, M.G. and Shin, N., eds. *Speaking Personally about Distance Education: Foundations of Contemporary Practice*. Pennsylvania: Pennsylvania State University Press, pp.4-7.
- Mukoviz, O.P., 2013. Osoblyvosti orhanizatsii dystantsiinoho navchannia u systemi neperervnoi osvity vchyteliv pochatkovoii shkoly [Features of the organization of distance learning in the system of continuing education of primary school teachers]. «*Humanitarnyi visnyk Derzhavnoho vyshchoho navchalnoho zakladu «Pereiaslav-Khmelnytskyi derzhavnyi pedahohichniy universytet imeni H. S. Skovorody»*». *Pedahohika. Psykholohiia. Filosofiiia*, [online] 28(2), pp.211-218. Available at: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvpdp_2013_28_2_42> [Accessed 24 March 2021].
- Vozniuk, O.V., 2013. *Rozvytok osobystosti pedahoha v umovakh tsyvilizatsiinykh zmin: teoriia i praktyka* [The development of the teacher's personality in terms of civilizational change: theory and practice]. Zhytomyr: Vydavnytstvo ZhDU imeni Ivana Franka.
- Zaichenko, T.P., 2004. *Osnovy distantcionnogo obucheniiia: teoretiko-prakticheskiiy bazis* [Fundamentals of distance learning: theoretical and practical basis]. St. Petersburg: Izdatelstvo RGPU im. A.I. Gertcena.

UDC 37.018.43:004(477)**Boichuk Oleh,***PhD student,**Department of Philosophy named by Professor I. P. Stohnii,**State Institution of Higher Education**"Pereiaslav-Khmelnytsky State Hryhorii Skovoroda Pedagogical University",**Pereiaslav-Khmelnytsky, Ukraine**Megante2@gmail.com**<https://orcid.org/0000-0002-9331-8039>*

THE CURRENT CHALLENGES OF ONLINE EDUCATION IN UKRAINE

The purpose of the article is to carry out theoretical analysis and synthesis of prospects for the development of distance learning in Ukraine, to consider the main current problems of distance education in Ukraine, to analyze the main factors hindering the introduction of distance learning, to draw attention to the need for computer literacy distance learning methodologies, in particular a unified, systematic, nationwide approach to organization, coordination and control in this area.

The research methodology consists in analytical method, method of structural-functional analysis, phenomenological method, method of content analysis, method of general philosophical reflection, basic sociological methods (questionnaires, interviews).

The scientific novelty of the research lies in clarifying the current state of integration of distance learning in Ukrainian schools and clarifying the features of the process of introducing distance learning in general. The article also analyzed the works of foreign fundamentalist scientists in the field of distance learning and partially substantiated the feasibility of their implementation in the domestic system of distance learning. Based on the study, innovative hypotheses have been put forward regarding the factors (individual, collective and social) that inhibit the introduction of distance learning and often lead to its inefficiency and formalization, which in the future can be a reference point for future scientific research.

Keywords: distance learning; online learning; distance education; distance learning technologies; distance learning methodology; modern communication technologies; education optimization.

УДК 37.018.43:004(477)**Бойчук Олег,**

аспірант,

кафедра філософії імені професора І. П. Стогнія,

ГВУЗ «Переяслав-Хмельницький державний

педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,

Переяслав-Хмельницький, Україна

Megante2@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9331-8039>

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ОНЛАЙН-ОБУЧЕНИЯ В УКРАИНЕ

Цель статьи – осуществить теоретический анализ и синтез перспектив развития дистанционного обучения в Украине, рассмотреть основные актуальные проблемы дистанционного образования в Украине, проанализировать основные факторы, тормозящие внедрение дистанционного обучения, обратить внимание на необходимости повышения уровня компьютерной грамотности среди украинских педагогов и формирования современной методологии дистанционного обучения, в частности единого, системного, общегосударственного подхода организации, координации и контроля в данной сфере.

Методы исследования: аналитический метод, метод структурно-функционального анализа, феноменологический метод, метод контент-анализа, метод философской рефлексии, социологические методы (анкетирование, интервью).

Научная новизна исследования заключается в уточнении текущего состояния интеграции дистанционного обучения в украинских школах и выяснении особенностей процесса внедрения дистанционного обучения в целом. В статье так же были проанализированы труды зарубежных ученых – фундаменталистов в области дистанционного обучения и частично обоснована целесообразность их имплементации в отечественной системе дистанционного обучения. На основе исследования выдвинуты инновационные гипотезы, относительно факторов (индивидуальные, коллективные и общественные), тормозящих внедрение дистанционного обучения и часто приводящих к его неэффективности и формализации, что в дальнейшем могут быть ориентиром для будущих научных исследований.

Ключевые слова: дистанционное обучение; онлайн-обучение; дистанционное образование; технологии дистанционного обучения; методология дистанционного обучения; современные коммуникационные технологии; оптимизация образования.

23.04.2021